

พุทธจริยธรรมที่ปรากฏในประเพณีลากพระเดือนห้า
เมืองอลอง นครศรีธรรมราช
BUDDHIST ETHICS IN LAKPHRADUANHA FESTIVAL
MUANG ALONG, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE.

สืบพงษ์ ธรรมชาติ
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
พระครูวิศาลธรรมจารี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีลากพระเดือนห้าเมืองอลอง นครศรีธรรมราช 2. เพื่อศึกษารูปแบบและพิธีกรรมเชิงพุทธในประเพณีลากพระเดือนห้าเมืองอลองนครศรีธรรมราช 3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์พุทธจริยธรรมและคุณค่าของประเพณีลากพระเดือนห้า เมืองอลอง นครศรีธรรมราช ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนและสังคมดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยค้นคว้าจากเอกสารคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา รวมถึงหนังสือ ตำรา เอกสารงานวิจัย และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประเพณีลากพระเดือนห้าเมืองอลอง นครศรีธรรมราช มีมาตั้งแต่อดีต เป็นประเพณีจัดเป็นกิจกรรมการกุศลของวัด
2. รูปแบบและพิธีกรรมเชิงพุทธมีการเตรียมเรือพระ ตั่งบน “หนวนไม้” ประกอบเป็นบุษบกมีนกกลายประดับ ทำบุญตักบาตรไหว้พระรับศีล ถวายข้าวสงฆ์ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 5
3. ผลการวิเคราะห์พุทธจริยธรรมที่เห็นได้ชัด คือ 1. กฎแห่งกรรม 2. ความโอบอ้อมอารี 3. ความสามัคคี ส่วนคุณค่าของประเพณี คือ 1. คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม 2. คุณค่าทางเศรษฐกิจ และ 3. คุณค่าทางศาสนา

คำสำคัญ: พุทธจริยธรรม, ประเพณีลากพระเดือนห้า

ABSTRACT

This objectives of this research were as follows 1. to study the history, belief on Lakphra festival, the fifth month of Along city, Nakhon Si Thammarat. 2. to study the form and ceremony on Buddhistic approach in Lakphra festival, the fifth month of Along city, Nakhon Si Thammarat. 3. to analytically study of Buddhist ethics and the advantage of Lakphra festival, the fifth month of Along city, Nakhon Si Thammarat. Which effected the way of life of Buddhist and society This is the qualitative research by searching from Buddhist scriptures, texts, research works, and in – dept interview from the key informants which are concerned whit Lakphra festival,

The research results found that:

1. The Lakphra festival, the fifth month of Along city, Nakhon Si Thammarat, started from the past for long time to make the activety for merit making of temple,
2. The result of form and ceremony in study according found that before the festival begin they have to prepare by the faith leader group, to prepare the body of Ruaphra to put on “Nuanmai” to composed as Bussabok, to worship and offer food for monks and there are a lot of decoration on the body of Ruaphra for example; Khawporng, Khanomba, Khanomtom and to have the ceremonian for worshipping as the past, and on a lunar moon 1st of the 5th of the month.
3. The result of Buddhist ethics analysis found that there are clear for 1) Kamma law 2) Kindness 5 which composed of Brahmavihara and Sanghavatthu and 3) Harmony, unity, reconciliation for the purposive as need and the advantage of festival Lakphra. 1) The advantage on social and culture as the good

from performance which are appeared for virtual practice, they were dedicated for Buddha. 2) The advantage in economic, 3) The advantage in religion

Keyword: Buddhist Ethics. Lakphraduanha Festival

บทนำ

ทุกชาติทุกภาษาต่างก็มีประเพณีต่าง ๆ จำแนกได้หลายประเภท ประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นอัตลักษณ์ ของท้องถิ่นหรือชุมชนของตน โดยภาพรวม เป็นการปฏิบัติ สืบต่อกันมาจากบรรพชน ถึงเยาวชน จากอดีต ถึง ปัจจุบัน มีระเบียบแบบแผนที่กำหนด พฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติสืบกันมาถ้าคนใดในสังคมนั้นๆ ผ่าฝืน มักถูกตำหนิจากสังคมลักษณะประเพณีในสังคมระดับประเทศชาติ มีทั้งประสมกลมกลืนเป็น อย่างเดียวกันและมีผิดแผกกันไปบ้างตามความนิยมเฉพาะท้องถิ่น แต่โดยมากย่อมมี จุดประสงค์และวิธีการปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีเฉพาะส่วนปลีกย่อยที่เสริมเติมแต่งหรือ ตัดทอนไปในแต่ละท้องถิ่นสำหรับประเพณีไทยมักมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อในคติ พระพุทธศาสนาและพราหมณ์มาแต่โบราณดังจะกล่าวถึงตัวอย่างประเพณีไทยภาคต่าง ๆ ที่คน ไทย และคนต่างชาติดูจักกันดี ดังนี้ (ผู้ทรงคุณวุฒิ จะทำให้เยาวชน และบุคลากรเกิดการเรียนรู้ และซึมซับคุณธรรม จริยธรรม) สุธินันท์ พงศ์ไพบูลย์ กล่าวถึงประเพณีลากพระ และประวัติ ความเป็นมาของประเพณีลากพระไว้ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ ว่า “ลากพระ” หรือ “ชักพระ” เป็นประเพณีเนื่องในพระพุทธศาสนา กระทำกันหลังจากวันมหาปวารณาหรือ วัน ออกพรรษา 1 วัน คือ ตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 โดยพุทธศาสนิกชนพร้อมใจกันอาราธนา พระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนบุษบกที่วางอยู่เหนือเรือ รถ ล้อเลื่อน แล้วแห่แหนชักลากไปตาม ลำน้ำหรือตามถนนหนทาง (สุธินันท์ พงศ์ไพบูลย์, 2542) ประเพณีลากพระเดือนห้า แห่งเมืองอ ลองในอดีต หรือตำบลลอง อำเภอลือชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปัจจุบัน นับเป็นอีก ประเพณีหนึ่งของท้องถิ่นที่มีการถือปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน มีประวัติความเป็นมา รูปแบบและวิธีการดำเนินการ รวมทั้งเกิดผลต่อประชาชนและสังคมในพื้นที่อย่างมากมาย และ มีความสำคัญต่อวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่อดีต มาจนถึงปัจจุบัน เป็นเรื่องราวที่ผู้วิจัยมีความสนใจ ใคร่ศึกษาให้เกิดองค์ความรู้ในภาพรวม เกี่ยวกับประเพณีลากพระเดือนห้า เมืองอลอง นครศรีธรรมราชในครั้งนี้เพื่อมีส่วนส่งเสริม

สนับสนุน การสืบทอดสืบทอดการเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีอันเป็นมรดกสำคัญของท้องถิ่นสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีลากพระเดือนห้า เมืองอลอง นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษารูปแบบและพิธีกรรมเชิงพุทธในประเพณีลากพระเดือนห้า เมืองอลอง นครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์พุทธจริยธรรมและคุณค่าของประเพณีลากพระเดือนห้า เมืองอลอง นครศรีธรรมราช ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนและสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสำรวจเอกสารเป็นหลัก และเพื่อให้ได้ข้อมูลถูกต้องมากยิ่งขึ้น จึงใช้วิธีการหาข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความเชื่อ และประเพณีในพระพุทธศาสนาและประเพณีลากพระจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา และข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีลากพระจากหนังสือวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหนังสือที่เกี่ยวกับประวัติพื้นที่เมืองอลองเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอลิชลในอดีตรื่องราวของพระลาก และการดำเนินการประเพณีลากพระเดือนห้าที่ผ่านมาของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้างจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป้าหมาย
3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด ตามจุดประสงค์ของการศึกษาวิจัย ทั้งในด้านเอกสารและการสัมภาษณ์ แล้วจัดทำเป็นรูปเล่มสมบูรณ์ เพื่อนำเสนอผลการวิจัย สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาประวัติความเป็นมาและความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีลากพระเดือนห้าเมืองอลอง นครศรีธรรมราช ประเพณีลากพระเดือนห้าในภาคใต้มีหลายจังหวัด แต่ละจังหวัดก็มีเพียงบางวัด โดยกำหนดวันแรม 1 ค่ำ เดือน 5 ของทุกๆปีตามปฏิทินทางพุทธศาสนา โดยมีความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีลากพระเดือนห้าเมืองอลอง สรุปได้ดังนี้ 1) การลากพระเดือนห้าในยุคแรก ชาวบ้านเชื่อว่า ฝนจะตกต้องตามฤดูกาล คือ เมื่อลากพระกลับถึงวัดแล้ว ทำพิธีสงฆ์นำพระลาก ก่อนอัญเชิญไปประดิษฐานบนกุฏิหลังจากนั้นฝน ตกจริงชาวบ้านจึงศรัทธา 2) ผู้ใดได้ร่วมลากพระเดือนห้าถือเป็นมหากุศล เพราะได้อุทิศกำลังกาย กำลังใจถวายเป็นพุทธบูชา เพราะได้ออกเหงื่อ ออกแรงเต็มที่ 3) เชื่อในการเสี่ยงทาย คือ เมื่อลากพระเดือนห้าเมืองอลองหรือฉลองกลับวัดกลาง พอใกล้ประตูดแบ่งคนออกเป็นสองฝ่ายไม่จำกัดจำนวนคนฝ่ายหนึ่งไม่ลากเข้าวัด ฝ่ายหนึ่งลากเข้าวัด ฝ่ายลากพระเข้าวัดเป็นฝ่ายชนะเสมอแม้จำนวนคนลากพระจะน้อยกว่าชาวบ้านจึงเชื่อว่าเป็นอภินิหารพระลาก 4) เชื่อในประเพณี คือ ชาวฉลองต้องได้ลากพระเดือนห้าปีละครั้ง คนทุกบ้านจึงมาร่วมพิธี คนที่ไม่สามารถออกแรงลากพระได้ มีหน้าที่เดินตาพระลาก ชาวบ้านเรียกว่า “ตามเสด็จพระลาก” 5) เชื่อว่าได้คู่ครอง คือเป็นโอกาสพิเศษที่หนุ่มสาวไปลากพระได้พบปะใกล้ชิดกัน ได้ออกเสียงเป็นสื่อในการลากพระ เป็นการผูกสัมพันธ์ไมตรีต่อกัน

2. รูปแบบและพิธีกรรมเชิงพุทธในประเพณีลากพระเดือนห้าเมืองอลอง หรือฉลอง นครศรีธรรมราชประเพณี คือ ขนบธรรมเนียมแบบแผน ระเบียบแบบอย่างความประพฤติที่คนส่วนใหญ่ ยึดถือเป็นแบบปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นต้นแบบที่จะให้คนรุ่นต่อไปได้ประพฤติปฏิบัติตามกันต่อไปมีทั้งประสมกลมกลืนเป็นอย่างเดียวกันและมีผิดแปลกกันไปบ้างตามความนิยมเฉพาะท้องถิ่นประเพณีลากพระเดือนห้าของชาวตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีแบบแผนปฏิบัติสืบต่อกันมาคนรุ่นหลังปฏิบัติตามกันประสมกลมกลืนมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาแม้โบราณประเพณีลากพระเดือนห้าของชาวตำบลฉลอง อยู่ในลักษณะขนบประเพณี (Institution) เป็นกฎเกณฑ์โดยอ้อมคือ รู้กันเอง คนในถิ่นเข้าใจตรงกันว่าเมื่อถึงวันแรม 1 ค่ำเดือนห้า ที่ตำบลฉลองมีประเพณีลากพระเป็นประเพณีส่วนรวมทางศาสนาประกอบพิธีทางศาสนาตามวิถีชาวพุทธชาวตำบลฉลองปฏิบัติตาม

ประเพณีนี้ตาม คนสมัยปู่ย่าตายายถ่ายทอดไว้ พิธีกรรมเชิงพุทธในประเพณีลากพระเดือนห้า เมืองอลอง มีดังนี้

1) เกี่ยวกับการเจริญพระพุทธมนต์สมโภชเรือพระ ก่อนถึงพิธีเตรียมเครื่องใช้ในพิธีพร้อมเช่นสายสิญจน์ที่ปลายด้านเริ่มต้นวนไว้กับฐานพระพุทธรูป 3 รอบ โดยวนเป็นทักษิณาวรรต มีพานวางด้ายสายสิญจน์ที่เหลือไว้ใกล้ๆ เพื่อให้พระสงฆ์ใช้ประกอบการเจริญพระพุทธมนต์

2) การตักบาตรหน้าล้อในงานประเพณีลากพระเดือนห้าเมืองอลอง ทำในวันรุ่งขึ้นหลังจากลากพระไปพักค้างคืนแล้ว โดยชาวบ้านนำข้าวของมาตั้งแต่ช่วงย่ำรุ่งทยอยไปยังที่พักพระลากเพื่อทำบุญตักบาตร ที่เรียกว่า “ตักบาตรหน้าล้อ” มีความหมายว่าเพื่อสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา หลังจากนั้นมีการไหว้พระ รับศีล ถวายสังฆทาน ถวายข้าวพระพุทธ เสร็จพิธีพระภิกษุ สามเณรฉันภัตตาหารเช้าประเพณีนี้เป็นการสืบสานวัฒนธรรม วิถีชุมชนอันดีงาม ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวตลอดไป

3. คุณค่าของประเพณีลากพระเดือนห้าเมืองอลอง งานประเพณีลากพระเดือนห้าเมืองอลอง หรือ ฉลอง อำเภอลือชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แสดงคุณค่าตามประเด็น ดังนี้

1) คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมประชาชนอยู่กันอย่างสันติสุข มีการปฏิบัติต่อกันด้วยหลักธรรม มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน ช่วยเหลือกัน เช่น ใครตกทุกข์ได้ยากมีการช่วยเหลือบริจาคทรัพย์สินของให้แก่กัน มีกลุ่มช่างอาสาออกแบบสร้างบ้านให้คนที่ไม่มีที่อยู่อาศัย มีการลงแขกเก็บเกี่ยวข้าว มีการออกระดมพลังแรงงานช่วยเหลือกัน รักษาขนบธรรมเนียมทั้งส่วนของบ้านและวัด

2) คุณค่าทางเศรษฐกิจ กล่าวคือมีการผลิตสินค้าพื้นบ้านออกจำหน่าย ทั้งในงานเทศกาล และตลาดนัด มีตลาดนัดในเขตพื้นที่ เช่นตลาดวันจันทร์ ตลาดวันอังคาร และตลาดวันศุกร์ เป็นสถานที่จับจ่ายใช้สอยสินค้า โดยเฉพาะตลาดวันอังคาร มีพ่อค้าแม่ขายทั้งคนในพื้นที่ และต่างตำบลนำสินค้ามาจำหน่าย พ่อค้า แม่ค้านอกพื้นที่แบกหามสินค้า เดินเท้าระยะทาง 3-5 กิโลเมตร

3) คุณค่าทางพระพุทธศาสนา มีการส่งเสริม อุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา สืบสานประเพณีวัฒนธรรมอันเกี่ยวเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา ชาวเมืองอลอง หรือฉลองนับถือ

พระพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่นมั่นคงคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ร้อยละร้อย มีพระเถระ มหาเถระ เป็นที่ศรัทธาของทายาททายิกาทุกวัด มีกุลบุตรบรรพชา อุปสมบทอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

บทสรุป

ประเพณีลากพระและประวัติความเป็นมาของประเพณีลากพระไว้ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ ว่า “ลากพระ” หรือ “ชักพระ” เป็นประเพณีเนื่องในพระพุทธศาสนา กระทำกันหลังจากวันมหาปวารณาหรือวันออกพรรษา 1 วัน คือตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 โดยพุทธศาสนิกชนพร้อมใจกันอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนบุษบกที่วางอยู่เหนือเรือ รถ ล้อเลื่อน แล้วแห่แหนชักลากไปตามลำน้ำหรือตามถนนหนทาง ประเพณีลากพระของชาวใต้ มีแต่โบราณและก่อให้เกิดวัฒนธรรมอื่น ๆ สืบเนื่องหลายอย่าง เช่น ประเพณีการแข่งขันเรือพาย การขัน(ประชัน)โพน หรือแข่งโพน การประชันปัด หรือแข่งปัด กีฬาชกตัม การทำตัมอย่าง หรือ การเล่นเพลงเรือ สำหรับการลากพระเดือนห้า นั้นก็ยังมีจัดกันเป็นประเพณีในหลายแห่ง โดยที่เมืองอลอง จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นเกิดจากความเชื่อว่า ฝนจะตกต้องตามฤดูกาล คือ เมื่อลากพระกลับถึงวัดแล้ว ทำพิธีสงฆ์น้ำพระลาก ก่อนอัญเชิญไปประดิษฐานบนกุฏิหลังจากนั้นฝนตกจริงชาวบ้านจึงศรัทธา และผู้ที่ได้ร่วมลากพระเดือนห้าถือเป็นมหากุศล เพราะได้อุทิศกำลังกาย กำลังใจถวายเป็นพุทธบูชา เพราะได้ออกเหงื่อ ออกแรงเต็มที่โดยมีการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมแฝงอยู่ ได้แก่ กฎแห่งกรรม ความโอบอ้อมอารี และความสามัคคี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัย เรื่อง พุทธจริยธรรมที่ปรากฏในประเพณีลากพระเดือนห้าเมืองอลอง นครศรีธรรมราชผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ประเพณีลากพระเดือนห้าเมืองอลอง นครศรีธรรมราช จะยังคงอยู่คู่กับชาวตำบลอลองต่อไปถ้าได้รับการชี้แนะจากปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ผู้ทรงภูมิรู้ หรือนักวิชาการ ในเรื่ององค์ความรู้ หรือแก่นสาระที่ถูกต้องของประเพณีลากพระ โดยเฉพาะพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในประเพณี ถ้าเยาวชนได้รับคำอธิบายแก่นสาระของประเพณีจะทำให้เกิดปัญญา มีความภาคภูมิใจในถิ่นของตนรักและหวงแหนยิ่งขึ้น

2. ประเพณีลากพระเดือนห้าเมืองอลอง ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด นครศรีธรรมราช มีส่วนเกี่ยวกับความเชื่อ วัฒนธรรมทุกขั้นตอน การนำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาแจ่มแจ้งให้คนรุ่นปัจจุบันเข้าใจ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นในระบบ ราชการ ชาวบ้านในชุมชนได้มีความตระหนัก รู้คุณค่าของประเพณีลากพระเดือนห้าเมืองอลอง จะมีพลังในการพัฒนาชุมชน และสังคมเป็นไปอย่างยั่งยืน

3. โรงเรียนหรือสถานศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องรณรงค์ให้นักเรียน หรือ บุคลากรในหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในงานประเพณีลากพระเดือนห้าเมืองอลอง โดยเฉพาะ พิธีการทางศาสนาที่ต้องเน้นย้ำนอกจากไหว้พระสวดมนต์แล้ว ควรมีธรรมบรรยายโดย

เอกสารอ้างอิง

ผู้ทรงคุณวุฒิ จะทำให้เยาวชน และบุคลากรเกิดการเรียนรู้ และซึมซับคุณธรรม จริยธรรม.

(2558). *บันทึก พาพิจิตร*. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2558 จาก ประเพณีวัฒนธรรม

ไทยและคติความเชื่อ: <http://www.ประเพณีไทย.com/ประเพณีไทย>

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2542). *ลากพระ ใน สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2542. เล่มที่ 14.*

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยามเพรส แมเนจเม้นท์.